

2025-02-06
LI2024/01995
LI2025/00281

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Sveriges lantbruksuniversitet
Box 7070
750 07 Uppsala

Forskningsrådet för miljö, areella
näringar och samhällsbyggande
Box 1206
111 82 Stockholm

Uppdrag till Naturvårdsverket, Sveriges lantbruksuniversitet och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad att bättre integrera förvaltning av predatorerna säl och skarv i havsmiljöarbetet

Regeringens beslut

Regeringen ger Naturvårdsverket, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) varsitt uppdrag att ta fram nytt kunskapsunderlag och ge länsstyrelserna vägledning som syftar till en stärkt integrering av förvaltningsåtgärder för säl och skarv i havsmiljöarbetet i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare beskrivning av myndigheternas uppdrag.

Uppdraget lämnas som en del av regeringens arbete med hur hållbar fiskförvaltning samt förvaltning av predatorer ska kunna integreras starkare i, och växelverka med, havsmiljöarbetet.

Naturvårdsverket, SLU och Formas ska kontinuerligt föra dialog med varandra vid uppdragets genomförande.

Naturvårdsverket ska senast den 15 november 2025 lämna en skriftlig delredovisning av myndighetens delar av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Naturvårdsverket, SLU och Formas ska senast den 31 mars 2028 lämna en gemensam skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). Till redovisningen ska SLU:s vetenskapliga studie och Formas sammanställning bifogas som bilagor. Redovisningen ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Närmare beskrivning av myndigheternas uppdrag

Naturvårdsverket ska, i syfte att påskynda återhämtningen av känsliga fiskbestånd och med beaktande av befintlig kunskap, lämna förslag på åtgärder och metoder som på ett resurseffektivt sätt kan vara verkningsfulla för att snabbt och effektivt begränsa säl- och skarvpopulationerna. Åtgärderna och metoderna ska vara effektiva för populationsbegränsning såväl lokalt som regionalt, samt i de fall där dessa predatorer utgör en allvarlig påverkan på fortlevnaden av känsliga fiskbestånd jämfört med andra reglerbara påverkansfaktorer. Naturvårdsverkets förslag ska samtidigt säkerställa bibehållen gynnsam bevarandestatus för populationerna av gråsäl, knubbsäl och vikare i Östersjön.

Naturvårdsverket ska vidare redogöra för vilka insatser myndigheten har vidtagit för att ge länsstyrelserna vägledning om hur god tillgång till klippor och skär för jakt kan tillgodoses i områden där sälar uppehåller sig. Länsstyrelserna i Gävleborgs, Södermanlands, Skåne och Västra Götalands län har i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2025 getts i uppdrag att utföra en översyn av säl- och skarvområden som inte längre är nödvändiga för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för säl (Fi2025/00265). Naturvårdsverkets vägledning ska vara relevant för länsstyrelsernas arbete med det uppdraget.

Naturvårdsverket ska lämna nödvändiga författningsförslag.

SLU ska genomföra en vetenskaplig studie om hur minskning eller frånvaro av säl och skarv i ett område påverkar återhämtningen av fiskbestånd. SLU bör utföra forskningsstudien i områden där myndigheten redan har för uppdraget relevant kunskap om fiskbestånden, inkluderat rovfiskarter. Under forskningsprojektets genomförande ska relevanta uppföljningar göras med fokus på andelen stor fisk.

Formas ska sammanställa erfarenheter av genomförda experiment och studier inom och utanför Sverige. Utifrån sammanställningen ska Formas bedöma om, och i så fall hur, begränsade säl- och skarvpopulationer eller andra påverkansfaktorer bidrar till att minska skador på känsliga fiskbestånd. Formas ska i sammanställningen redogöra för hur en stärkt ekosystem-

baserad förvaltning kan främja återhämtningen av fiskbestånd och ekosystemfunktioner i kust- och inlandsvatten.

För uppdraget får Formas använda medel som har avsatts på det under utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur uppförda anslaget 2:1 ap.1 Forskningsmedel för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.

Skälen för regeringens beslut

I propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156 s. 57) framgår det att både säl och skarv har en betydande reglerande effekt på vissa fiskarter, särskilt i kustområden och i situationer där bestånden av strukturerande rovfiskar är låga.

Den negativa trenden med minskande bestånd av rovfisk i Östersjön och Västerhavet behöver vändas. Trots att omfattande fiskeregleringar har införts i flera områden för att stärka bestånden av rovfiskarter som exempelvis abborre och torsk, uteblir en tydlig återhämtning av fiskbestånden i flera av dessa områden. Det finns därför behov av bredare insatser för att stärka fiskbeståndens utveckling.

Regeringen bedömer att en helhetssyn behövs för att skapa förutsättningar för att fiskbestånden ska nå hållbara nivåer och utveckla en naturlig bestandsstruktur med stora individer. För flera fiskbestånd i Östersjön och Västerhavet är situationen kritisk vilket har lett till att andra bestånd har ökat. Detta har i sin tur skapat en obalans. Den senaste forskningen pekar på att minskningen av kustrovfiskarter såsom abborre och gädda har lett till en ökning i förekomsten av spigg. När rovfisken försvinner och spiggen tar över förstärks övergödningssymptomen i Östersjön. Regeringen konstaterar mot den bakgrunden att förvaltningen av havsmiljöer, av fisk samt av predatorer så som säl och skarv är tätt sammanlänkad. För att stärka rovfiskbestånden finns det behov av att utöver regleringar av fisket också kunna vidta åtgärder för att minska predationen från säl och skarv.

Vetenskapliga studier behöver genomföras i syfte att dokumentera och ge ändamålsenlig kunskap till förvaltningen rörande betydelsen av bestandsreglerande jakt och i vilken mån avsaknad eller begränsning av predation från säl och skarv kan bidra till och påskynda fiskbestånds återhämtning. Det finns vidare ett stort behov av en kunskapssammanställning baserad på

nationella och internationella studier av predatorer så som säl och skarvs påverkan på fiskbestånd.

Regeringen anser att det behövs verkningsfulla och kostnadseffektiva åtgärder för att minska predationen på fiskbestånd som är i behov av återhämtning längs med hela Sveriges kust. Licensjakt och skyddsjakt är viktiga verktyg för att minska påverkan på fiskbestånd, förebygga skador på fiske och på sikt även för att förbättra samexistensen mellan sälar, skarvar och fiske, i enlighet bl.a. med gällande förvaltningsplan för gråsäl och storskarv. Härigenom kan kunskap om lämpliga jaktmetoder för beståndsreglerande jakt på säl och skyddsjakt på skarv tas tillvara eller utvecklas.

Regeringen bedömer att möjligheterna att integrera förvaltningen av predatorer i havsmiljöarbetet i nuläget inte tas tillvara i tillräcklig utsträckning. Det visar sig tydligast i områden där återhämtningen av fiskbestånd uteblir trots hård reglering av fisket eller förbud mot mänsklig aktivitet. För att öka effektiviteten är det regeringens bedömning att onödiga hinder för säljakt ska undanröjas.

Det finns vid en sammantagen bedömning ett behov av att vidta ett flertal insatser som kan bidra till fiskbeståndens återhämtning. Regeringen anser att förvaltningen av predatorer såsom säl och skarv ingår i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensionerna – ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

På regeringens vägnar

Peter Kullgren

Helena Busk

Kopia till

Finansdepartementet /BA och SFÖ

Klimat- och näringslivsdepartementet /Me, NM och CKS

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/SMF

Havs- och vattenmyndigheten

länsstyrelserna

Naturhistoriska riksmuseet

Statens veterinärmedicinska anstalt

Jägarnas Riksförbund

Svenska Jägareförbundet